

Република Србија
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
ДИРЕКЦИЈА ПОЛИЦИЈЕ
Управа криминалистичке полиције
03/2/6 Број 231-3-2493/17
17.10.2017. године
Београд
ТЂ

СЕКТОР ЗА МЕЂУНАРОДНУ САРАДЊУ, ЕУ И ПЛАНИРАЊЕ

О в д е

ПРЕДМЕТ: Ланзароте комитет
- одговор на упитник

В е з а: Ваш допис 01 бр. 7875/17 од 02.08.2017. године

У прилогу акта достављамо Вам допис Службе за борбу против организованог криминала, Одељења за борбу против високотехнолошког криминала везано за Ваш допис под горе наведеним бројем.

ПРИЛОГ: - допис

**ДИРЕКТОР ПОЛИЦИЈЕ
вд НАЧЕЛНИКА УПРАВЕ
КРИМИНАЛИСТИЧКЕ ПОЛИЦИЈЕ
генерал полиције**

Владимир Ребић

Република Србија
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
ДИРЕКЦИЈА ПОЛИЦИЈЕ
Управа криминалистичке полиције
Служба за борбу против организованог криминала
Одељење за борбу против високотехнолошког криминала
03/2/6 Број 231-3-2493/17
17.10.2017. године
Београд
ТЂ

ПРЕДМЕТ: Ланзароте комитет
- одговор на упитник

Веза: Ваш допис 01 бр. 7875/17 од 02.08.2017. године

У вези Вашег дописа под горе наведеним бројем којим сте Дирекцији полиције доставили тематски упитник за други круг мониторинга а везано за заштиту деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања које је омогућено информационо-комуникационим технологијама, достављамо вам одговоре из надлежности Одељења за борбу против високотехнолошког криминала који се односе на превенцију, заштиту, кривично гоњење и партнерство.

Поред свакодневног ангажовања на откривању учиниоца и кривичних дела са елементима сексуалног злостављања над децом и искоришћавања малолетних лица за порнографију, Министарство унутрашњих послова, Републичко јавно тужилаштво и други државни органи су ангажовано и на великом броју превентивних, друштвених и образовних акција, са циљем заштитног деловања, образовања, ширења свести о друштвеној опасности искоришћавања малолетних лица у порнографске сврхе и заштити деце од свих врста насиља на друштвеним мрежама и интернету, у сарадњи са другим државним органима, међународним и домаћим организацијама, фондацијама, акцијама, web-порталима и медијима који се баве заштитом деце од насиља и сексуалне експлоатације.

Одељење за борбу против високотехнолошког криминала је активно учествовало у стварању интернет презентације Министарства унутрашњих послова (<http://www.mup.gov.rs/>), на чијој се насловној страни налазе линкови везана за проблематику овог одељења, а који су доступни свим грађанима:

- **Савети - Заштитимо децу од педофилије на интернету** (Посебан део интернет презентације МУП-а који се односи на заштиту деце од сексуалне злоупотребе у порнографске сврхе, са својеврсном "SOS hot-line" адресом електронске поште childprotection@mup.gov.rs на коју је могуће упутити поруку Одељењу за борбу против високотехнолошког криминала, без обзира да ли се ради о пријављивању кривичног дела или захтева за помоћ.

Поред тога, ова презентација садржи корисне савете, законску регулативу, појмовник и др.)

- **Савети - Високотехнолошки криминал** (Посебан део интернет презентације МУП-а у делу са саветима за грађане посвећен високотехнолошком криминалу са законском регулативом, корисним саветима, саветима за заштиту рачунара и личних података, као и савета родитељима).

Одељење за борбу против високотехнолошког криминала активно и у складу са својим капацитетима, учествује у едукацији деце, родитеља, наставника и социјалних радника. Едукације се спроводе на тему Безбедног коришћења интернета и ризицима којима су деца изложена и са којима се суочавају приликом производње и дељења самогенерисаног сексуалног садржаја и сексуално експлицитних фотографија и видео снимака. Наведене активности спроводе полицијски службеници овог Одељења који раде на пословима сузбијања искоришћавања малолетних лица у порнографске сврхе путем интернета. Едукације и предавања реализују се по позивима упућеним од стране директора основних и средњих школа са територије целе Србије, али се предавања организују и на нивоу Општина као и у сарадњи са другим државним институцијама, невладиним организацијама, удружењима и фондацијама (Министарство просвете, Савез учитеља Србије, ЈАЗАС, Пријатељи деце Србије, Фондација „Тијана Јурић“, Центар за унапређење културе живота и рада – ЖИР, Адијафора и сл.)

Такође, Министарство унутрашњих послова остварило је сарадњу са Министарством трговине, туризма и телекомуникација везано за реализацију Уредбе о безбедности и заштити деце при коришћењу информационо-комуникационих технологија и подршци за израду Упутства за рад Позивног центра за пријаве у вези безбедности деце на интернету, начину пријављивања штетног, нелегалног и непримереног садржаја. С тим у вези у Одељењу за борбу против високотехнолошког криминала одређене су контакт особе за пријем пријава из Националног контакт центра за безбедност деце на интернету. У оквиру ове сарадње, полицијски службеници Одељења за борбу против високотехнолошког криминала активно су учествовали у овогодишњем ИТ каравану 2 и реализовали предавања на тему безбедног коришћења интернета за старије основце у градовима где је био организован ИТ караван.

Национални правни оквир у овој области:

- Кривични законик
- Законик о кривичном поступку
- Закон о организацији и надлежности државних органа за борбу против високотехнолошког криминала
- Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетницима
- Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела
- Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица
- Посебни протокол о поступању полицијских службеника у заштити малолетних лица од залостављања и занемаривања

Кривични законик РС санкционише готово све облике сексуалног насиља (сексуалне злоупотребе, сексуалне експлоатације и искоришћавања у порнографске сврхе) деце, малолетника и малолетних лица. Овим законом дефинише се да се:

- дететом сматра лице које није навршило 14 год. (- 14)
- малолетником сматра лице које је навршило 14 год., а није навршило 18 год. (14 – 18)
- малолетним лицем сматра лице које није навршило 18 год. (- 18)

Глава осамнаест Кривичног законика РС - Кривична дела против полне слободе предвиђа следећа кривична дела (чл. 178. - 185б.) :

- *Силовање,*
- *Обљуба над немоћним лицем,*
- *Обљуба са дететом,*
- *Обљуба злоупотребом положаја,*
- *Недозвољене полне радње,*
- *Полно узнемиравање*
- *Подвођење и омогућавање вршења полног односа,*
- *Посредовање у вршењу проституције,*
- *Приказивање, приваљање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију,*
- *Навођење детета на присуствовање полним радњама и*
- *Искоришћавање рачунарске мреже или комуникације другим техничким средствима за извршење кривичних дела против полне слободе према малолетном лицу (тзв. "grooming")*

Глава тридесет четврта - Кривична дела против човечности и других добара заштићених међународним правом - кривично дело (чл. 388.):

- *Трговина људима (у делу који се односи на проституцију или друге врсте сексуалне експлоатације и употребе у порнографске сврхе на штету малолетног лица)*

Законом о изменама и допунама Кривичног законика који је ступио на снагу 1. јуна 2017. године поштрене су санкције за Кривична дела против полне слободе и уведено кривично дело Полно узнемиравање које се дефинише као свако вербално, невербално, или физичко понашање које има за циљ или представља повреду достојанства лица у сфери полног живота, а које изазива страх или ствара непријатељско, понижавајуће или увредљиво окружење и за које је предвиђена казна од три месеца до три године уколико је учињено према малолетном лицу.

Ова кривична дела санкционишу сексуалну злоупотребу, сексуалну експлоатацију и искоришћавање малолетних лица за порнографију, односно предвиђају као посебно тешке околности извршења ових кривичних дела (кавалификовани облици ових дела) уколико су извршена према малолетнику, малолетном лицу или према детету, односно ако је као последица наступила трудноћа, тешка телесна повреда или смрт детета, што претпоставља веће запрећене казне према извршиоцима.

Анализом досадашњег стања у овој области, утврђено је да у Републици Србији нису забележени случајеви, у међународним правним актима и пракси познати као „секс-туризам“, организована дечија проституција, злоупотреба деце за масовну производњу порнографског садржаја и дистрибуција материјала насталог искоришћавањем малолетних лица у порнографске сврхе на интернету у већем обиму, али је повећан број извршилаца који на интернету прибављају за себе или другог, поседује, продају, приказују, јавно излажу или електронски или на други начин чине доступним слике, аудио-визуелне или друге предмете порнографске садржине настале искоришћавањем малолетног лица. Ради се о порнографском материјалу који није произведен у Србији, већ се дистрибуира путем интернета у Србији.

Законик о кривичном поступку представља законски пропис који низом генералних кривично процесних правила дефинише активности и доказне радње полиције и тужилаштва на отривању кривичних дела и проналажењу осумњичених и гоњењу учинилаца кривичних дела ако постоје основи сумње да је извршено кривично дело које се гони по службеној дужности, односно суда за суђење кривичних дела која се гоне по службеној дужности, па тако и кривичних дела са елементима сексуалног насиља над малолетним лицима.

Закон о организацији и надлежности државних органа за борбу против високотехнолошког криминала се примењује ради откривања, кривичног гоњења и суђења, између осталих и за кривична дела против полне слободе који се због начина извршења или употребљених средстава могу сматрати кривичним делима високотехнолошког криминала у складу са овим законом. На овај начин је јасно дефинисана надлежност посебних државних органа за борбу против високотехнолошког криминала и у случају извршења кривичних дела везаних за искоришћавање малолетних лица у порнографске сврхе.

Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима, прописује посебне мере које се спроводе према извршиоцима кривичних дела против полне слободе извршеним према малолетним лицима и уређује вођење посебне евиденције лица осуђених за та кривична дела.

Овај закон прописује да су правне последице осуде:

- *престанак вршења јавне функције,*
- *престанак радног односа, односно вршења позива или занимања које се односи на рад са малолетним лицима,*
- *забрана стицања јавних функција*
- *забрана заснивања радног односа, односно обављања позива или занимања које се односи на рад са малолетним лицима*

Као посебне мере, овај закон прописује:

- *обавезно јављање надлежном органу полиције и Управе за извршење кривичних санкција,*
- *забрана посеђивања места на којима се окупљају малолетна лица (вртићи, школе и сл.)*

- *обавезно посеђивање професионалних саветовалишта и установа,*
- *обавезно обавештавање о промени пребивалишта, боравишта или радног места,*
- *обавезно обавештавање о путовању у иностранство*

Овим законом се установљава и посебна евиденција за лица осуђена за кривична дела против полних слобода према малолетном лицу која поред личних података садржи и податке значајне за физичко препознавање, као и ДНК профилу осуђеног. Посебну евиденцију води Управа за извршење кривичних санкција (Министарство правде и државне управе). Посебна евиденција није јавно доступна и подаци из ове евиденције су доступни ограниченом броју корисника (углавном надлежни државни органи) уз услове предвиђене законом.

Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица садржи одредбе које се примењују према малолетним учиниоцима кривичних дела. Одредбе закона односе се на материјално кривично право, органе који га примењују, кривични поступак и извршење кривичних санкција према овим учиниоцима кривичних дела. Закон садржи и посебне одредбе о заштити малолетних лица као оштећених у кривичном поступку. Малолетна лица у кривичном поступку у Републици Србији уживају посебну заштиту. С обзиром да је кривични поступак против малолетних извршилаца кривичних дела по својој суштини корективни, а не репресивни поступак, то се према малолетним лицима као извршиоцима кривичних дела примењују посебна законска правила. Овај закон прописује и низ процесних одредби са циљем да се избегну могуће штетне последице по личност и развој малолетног лица, избегавајући тзв. "секундарну виктимизацију", водећи рачуна о малолетном лицу које се услед природе кривичног дела налази у посебно тешком душевном стању и др.

Национални институционални оквир

За откривање кривичних дела и проналажење осумњичених и гоњење учиниоца кривичних дела против полне слободе која се због начина извршења или употребљених средстава могу сматрати кривичним делима **високотехнолошког криминала** у складу са Законом о организацији и надлежности државних органа у борби против високотехнолошког криминала, надлежни су:

- **МУП - Одељење за борбу против високотехнолошког криминала** (у саставу МУП, Управе криминалистичке полиције, Службе за борбу против организованог криминала) и
- **Више јавно тужилаштво у Београду - Посебно одељење за борбу против високотехнолошког криминала**

за читаву територију Републике Србије

Одељење за борбу против високотехнолошког криминала је једина специјализована јединица Министарства унутрашњих послова задужена за кривична дела високотехнолошког криминала. Ово Одељење поступа по захтевима надлежног Посебног одељења за борбу против високотехнолошког криминала Вишег јавног тужилаштва у Београду које руководи предистражним

поступком у овим предметима. Најчешће процесуирано кривично дело из ове области је Приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију (чл. 185. КЗ РС).

У свим другим случајевима, за откривање кривична дела против полне слободе или других дела са елементима сексуалног насиља извршених на штету малолетног лица, поступају организационе јединице МУП-а, надлежног тужилаштва и суда на основу општих принципа Законика о кривичном поступку и Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица. У кривичним предметима у којима су извршиоци кривичних дела малолетна лица, поступају посебне организационе јединице МУП-а задужене за малолетничку делквенцију, Посебна одељења тужилаштва и судова за малолетничку деликвенцију.

Одељење за борбу против високотехнолошког криминала основано је 2007/2008. год. у саставу Службе за борбу против организованог криминала. У свом саставу има два одсека:

- Одсек за сузбијање електронског криминала и
- Одсек за сузбијање криминала у области интелектуалне својине

Новим изменама систематизације у МУП-у, предвиђено је да се у Одељењу за борбу против високотехнолошког криминала формира специјализовани Одсек за сузбијање недозвољених и штетних садржаја на интернету који би се, поред истрага везаних за сексуалну експлоатацију малолетних лица путем интернета и других штетних садржаја на инатернету, бавио и стварањем тзв. "Националне базе HASH вредности" из материјала насталих искоришћавањем малолетних лица у порнографске сврхе, као и размену ове базе података са релевантним међународним организацијама (Интерпол, Еуропол, ICAC COPS и др.) и идентификацијом жртава кривичних дела са елементима сексуалног насиља над децом, уз помоћ анализе материјала насталог искоришћавањем малолетних лица за порнографију, као што су фотографије, видео или аудио снимци и други записи емитовани или стављени на располагање помоћу информационах и комуникационих технологија.

Одељењу за борбу против високотехнолошког криминала омогућен је директан on-line приступ базама података лица која на територији Р Србије врше постављање и преузимање садржаја са интернета насталих искоришћавањем малолетних лица у порнографске сврхе и то:

- бази података **ICAC COPS** (Internet Crimes Against Children / Child Online Protective Services - *Оперативна група за криминал против деце на интернету основана од стране Министарства правде САД*),
- бази података **CPS** (Child Protection System - Web-based Interface for identifying and rescuing children – основано од стране NCA UK)

У току 2016/2017. годину прибављена су сва неопходна одобрења Министарства за приступ Србије ИНТЕРПОЛ-овој ICSE међународној бази фотографија насталих искоришћавањем малолетних лица у порнографске сврхе којој је већ приступило 190 земаља и која представља значајан алат за идентификацију деце жртава сексуалне експлоатације кроз међународну мрежу специјализованих

полицијских службеника у овој области. Извршено је повезивање на наведену базу и очекује се одговор Генералног секретаријата Интерпола о терминима за реализацију обуке за коришћење базе.

Обученост полицијских службеника и јавних тужилаца је релативно добра. Сви полицијски службеници и јавни тужиоци су прошли кроз систем сталних обука, тренинга, семинара и радионица на међународном нивоу, док је и у Републици Србији организован већи број регионалних обука из области борбе против високотехнолошког криминала. У току 2016. године полицијски службеници Одељења за борбу против високотехнолошког криминала, у оквиру Програма Канцеларије УНИЦЕФ-а у Београду за унапређење капацитета за борбу против занемаривања, насиља, злостављања и злоупотребе деце путем интернета, реализовали су обуку на тему „**Основна обука за борбу против кривичних дела у области сексуалне злоупотребе малолетних лица на интернету**“, на којој је учешће узело 70 полицијских службеника из свих полицијских управа на територији Србије, као и из седишта Министарства.

Међународна сарадња остварује се кроз све стандардне канале међународне полицијске и тужилачке сарадње, посредством Интерпола и Еуропола, преко официра за везу деташираних у амбасадама у Београду, посредством регионалних организација (нпр. SELEC-а), али врло често и у директној полицијској сарадњи у заједничким међународним акцијама сузбијања искоришћавања малолетних лица у порнографске сврхе, па све до система међународне правне помоћи у кривичним стварима.

2009. год. у оквиру МУП-а РС, Одељења за борбу против високотехнолошког криминала, као и у оквиру Вишег јавног тужилаштва у Београду, Посебног одељења за борбу против високотехнолошког криминала, формиране су контакт-тачке 24/7 за послове високотехнолошког криминала, са задатком размене и замрзавања података у хитним случајевима у истрагама високотехнолошког криминала и искоришћавања малолетних лица у порнографске сврхе.

Такође, Србија се у току 2014. године прикључила раду фокалних тачака ЕВРОПОЛ-а, односно 2 полицијска службеника Одељења за борбу против високотехнолошког криминала су придружена активностима групе за анализу „Twins“ чија је сврха сузбијање сексуалне експлоатације деце на интернету и спречавања активности извршилаца који одлазе у друге јурисдикције. Овој платформи имају приступ само особе које су од стране ЕВРОПОЛ-ове Фокалне тачке „Twins“ акредитовани као експерти за сузбијање овог облика криминала, те је у складу са тим од стране ЕУРОПОЛ-а достављен Нацрт аранжмана о придруживању експерата из Србије који је потписан 2014. године.

У току 2017. године одређена су 2 полицијска службеника Одељења за борбу против високотехнолошког криминала за 24/7 контакт особе за сарадњу са компанијом Фејсбук у хитним случајевима.

Резултати рада

Одељење за борбу против високотехнолошког криминала у сарадњи са Вишим јавним тужилаштвом у Београду, Посебним одељењем за борбу против високотехнолошког криминала, од 2010. год. спроводи сталну оперативну акцију сузбијања искоришћавања малолетних лица у порнографке сврхе путем интернета под називом **"Армагедон"**, у оквиру које су до сада поднете кривичне пријаве против **180** лица у највећем броју случајева због извршења кривичног дела Приказивање прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију из чл. 185. КЗ или кривичног дела Искоришћавање рачунарске мреже или комуникације другим техничким средствима за извршење кривичних дела против полне слободе према малолетном лицу. Најчешћа активност везана је за прибављање наведеног материјала путем „Peer to Peer“ мрежа као и поседовање оваквог материјала на рачунарима и другим носачима меморије, али се такође поступало по пријавама грађана као и по захтевима добијеним путем међународне оперативне полицијске сарадње (Интерпол, Европол, ФБИ и др.).

Обрађивач
главни полицијски инспектор
Татјана Ђурашковић

НАЧЕЛНИК ОДЕЉЕЊА
главни полицијски саветник
Саша Живановић

НАЧЕЛНИК СЛУЖБЕ
полицијски саветник
Дејан Ковачевић